

INSTITUT ZA RAZVOJ PRAVA JAVNOG SEKTORA

REVIJA PRAVA

-javnog sektora-

(časopis za pravo, bezbednost i političke nauke)

Vol. 4, Broj 1/2024.

Izdavač:

Institut za razvoj prava javnog sektora

Karađorđeva 52, 34000 Kragujevac

Suizdavači:

Fakultet društvenih nauka Beograd

Bulevar umetnosti 2a, Beograd 11070,

Visoka škola strukovnih studija BIZNIS

Obrenovićeveva 23, Niš

www.revijaprava.in.rs

e-mail: revijaprava@gmail.com

ISSN 2812-9776

Glavni i odgovorni urednik

prof. dr Nikola Krunić, naučni saradnik, Visoka škola
strukovnih studija BIZNIS

UREĐIVAČKI ODBOR

- Prof. dr Ilija Galjak, Institut primenjenih nauka Beograd, Srbija
- prof. dr Anđelka Aničić, Visoka poslovna škola „Čačak“, Beograd, R. Srbija
- doc. dr Milan Ječmenić, Univerzitet MB, Beograd, R. Srbija
- doc. dr Nikola Krunić, naučni saradnik, Institut primenjenih nauka Beograd, Srbija
- doc. dr Goran Divac, naučni saradnik, Institut primenjenih nauka Beograd, Srbija
- prof. dr Goran Branković, Univerzitet za poslovne

studije Banja Luka, Bosna i Hercegovina

- Valentina Jovanović, Visoka škola za menadžment i ekonomiju, Kragujevac, R. Srbija
- prof. dr Ljubiša Stanojević, Univerzitet Alfa BK, Beograd, R. Srbija
- prof. dr Zoran Vasić, Visoka škola za menadžment i ekonomiju Kragujevac, Srbija
- Miloš Miljković, UGS NEZAVISNOST, Beograd, R. Srbija
- doc. dr Mihailo Ćurčić, naučni saradnik, Fakultet za hotelijerstvo i turizam, Vrnjačka Banja, R. Srbija

Lektor i kolektor

Anđela Marković

Tehnički urednik

Marko Mitić

Štampa:

Šprint Beograd

Časopis izlazi dva puta godišnje (jun i decembar)

SADRŽAJ

Стево Шкрбић, Бојан Обрић

*БУЏЕТСКО-ПРАВНА АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА РАСОХДА
ОДБРАНЕ..... 7*

Дејан Гојков

КАРАКТЕРИСТИКЕ ОБЈЕКТА ПРАВА И ДРЖАВИНЕ..... 23

Slavko Vukša

МАРКСИСТИЧКА ТЕОРИЈА ДРУШТВА..... 35

UPUTSTVO AUTORIMA ZA PRIPREMU RUKOPISA 45

Стево Шкрбић,¹ Бојан Обрић²

БУЏЕТСКО-ПРАВНА АНАЛИЗА ФИНАНСИРАЊА РАСХОДА ОДБРАНЕ

UDK: 351.86:336
336.144:355.02

Оригинални научни рад

Резиме

Буџет у савременој парламентарно уређеној држави има централно место у финансијском систему и врло је значајан инструмент у расподели односно прерасподели националног дохотка. Државни буџет је својеврстан годишњи план прихода и расхода државе и њених органа. Он се заснива на низу начела, принципа и функција фискалне, монетарне, финансијске, економске, правне, политичке и социјалне природе. Карактеристично је да у оквиру буџетских расхода државе веома значајну ставку, како по свом основу тако и по природи потреба које се задовољавају, представљају одбрамбени издаци.

Кључне речи: буџетско право, финансирање, одбрана.

¹ Висока школа струковних студија бизниса БИЗНИС, Обреновићева 23, Ниш, Р. Србија, е-маил: stevo.skrbic@gmail.com

² Висока школа струковних студија бизниса БИЗНИС, Обреновићева 23, Ниш, Р. Србија, е-маил: bojan.obric@gmail.com

Увод

Финансије значе новчану страну сваког привредног посла и новчану страну свих токова националне привреде.

Под финансирањем се подразумевају сви облици формирања и употребе новчаних средстава ради задовољења многобројних друштвених потреба и остваривање одређених друштвених циљева. У том смислу у финансије спадају разноврсне новчане операције као што су текућа и свакодневна наплаћивања и исплаћивања у готовом новцу, затим одобрење, коришћење и враћање кредита, закључивање државних зајмова, затим завођење, разрезивање и измиривање јавних обавеза у новцу, као пореза, доприноса, такса, царина и др. и употреба тако добијених новчаних средстава за измиривање државних издатака (Семаловић, 2016).

Полазећи од констатације да одбрана земље чини сегмент укупне друштвено економске структуре друштва, неминовност је да и извори њеног финансирања морају потицати из извора финансирања укупне репродукције. Међутим како се укупна репродукција једног друштва може финансирати из домаћих и страних извора, то се приликом разматрања извора финансирања одбране мора, првенствено размотрити овај аспект.

Наиме, ради се о томе да се средства за финансирање одбране могу обезбедити у потпуности из домаћих извора, или се, делом, средства за финансирање одбране морају обезбедити из страних извора, путем иностраног зајма. Сасвим је јасно да је одлука о томе политички акт друштва, опредељена низом фактора. Битно опредељујуће је при томе постојање потребе и могућности за самосталним развијањем одбранбених припрема, чиме се (не)успоставља и укупна сувереност и самосталност земље. У изузетним ситуацијама иностраном зајму треба приступити само са аспекта допунских извора средстава.

Буџет у финансијском праву

Задовољавање јавних потреба, током досадашњег историјског развоја, испољавало се, како у различитим формама и преко разних функција, тако и преко низа различитих врста финансијских институција, односно инструмената. Ако данас посматрамо инструментариј који је доступан финансијској науци, можемо констатовати да постоји низ институција, односно инструмената којима се врши финансирање јавних потреба различите структуре и интезитета. Међутим од свих данас присутних инструмената потребно је истаћи да је државни буџет, као инструмент финансирања јавних потреба, још увек најзначајнији финансијаки инструмент (ISS, 2021). Но, како се временом мењао обим и структура јавних потреба које су се задовољавале преко буџета као финансијског

инструмента, присутне су бројне трансформације у погледу дефинисања буџета и одређивању његовог садржаја, тако да је данас у финансијској науци присутно низ различитих дефиниција буџета. При томе, треба истаћи да су и основе са којих се посматра буџет, као инструмента финансирања јавних потреба, током времена проширене на више функција у задовољавању јавних потреба, тако да данас егзистира много шири аспект посматрања у односу на онај који је био присутан у класичној финансијској теорији, што је једноставно дефинисање овог финансијског инструмента знатно усложен (Trandafilović & Knežević, 2013).

Појам буџет води порекло од галске речи " bulga ", што значи кожна торба. Та реч прихваћена је од Француза и на старофранцуском језику гласила је "bougette", али је њено галско значење промењено тако да је означавало торбу у којој су путници носили новац. Но буџет није неки устаљен појам који се не мења, напротив од појаве првог буџета до данас појам буџета био је подложен многим променама у погледу поступака израде и доношења, његовог обима и садржине, као и технике и контроле извршења (Ivanova & Ristić, 2020).

Државни буџет је подлежан утицају економских кретања у одређеној земљи, с једне стране, те да се кроз различите видове прерасподеле националног дохотка њиме може утицати на економска кретања, с друге стране, буџет је инструмент економске политике за

оставаривање бројних функција у друштвеној репродукцији. Са правног аспекта потребно је истаћи да је буџет правни акт државе која га доноси. Из тога проистичу обележја која се односе на његову обавезност, прецизиран поступак доношења и значај правних односа који се на основу њега заснивају између различитих државних субјеката.

Државни буџет спада у врсту редовног буџета у коме се редовним буџетским приходима подмирују расходи који се редовно јављају. Ти се приходи и расходи утврђују пре почетка периода за који се доноси буџет тј. сваке године на основу, општег консолидованог биланса јавних расхода и јавних прихода.

Доношење буџета као финансијског акта

Како се буџет за наредну годину мора да донесе до краја претходне године, то послови на планирању и буџетирању државних потреба и расхода започињу неколико месеци пре почетка године за коју се буџет доноси. Целокупна процедура државног планирања и буџетирања, израде и доношења буџета обично траје око шест месеци (Azofra et al, 2020).

Министарство за финансије, као надлежни државни орган управе коме су поверени послови израде и контроле извршења буџета, позива све кориснике буџетских средстава да му доставе образложене предлоге предрачуна својих расхода, односно податке о средствима која ће им у наредној буџетској години

бити потребна за исплату плата запосленим, редовне материјалне расходе, инвестиционе расходе и др. На основу тог позива, сви корисници буџетских средстава израђују своје појединачне планове потреба и расхода као и прихода, које претпостављају да ће остварити, и достављају их до октобра текуће године министарству.

Након свих разматрања и усаглашавања, министарство за финансије сачињава нацрт буџета и доставља га влади на разматрање.

По разматрању нацрта буџета од стране владе и упознавању владе са примедбама које су на нацрт буџета дали корисници буџетских средстава, министарство за финансије израђује владин предлог буџета који се до новембра текуће године упућује парламенту (Vukosavljević et al, 2021).

У пракси се део буџета који се односи на расходе за безбедност разматра на одбору парламента за те државне функције. У овај одбор улазе посланици који се баве одговарајућом проблематиком и који својим стручним и практичним знањем могу да допринесу правилном и квалитетном решавању одговарајућих питања.

Разматрање предлога буџета у скупштини почиње излагањем министра за финансије после чега почиње општа буџетска расправа на којој посланици износе своје примедбе на рад и политику владе, и предлажу

нове мере за остваривање планираних циљева и задатака.

Након спроведене расправе приступа се гласању о буџету.

Извршити буџет значи прикупити оне приходе који су буџетом планирани и утрошити их за оне сврхе односно намене и у оном износу како је буџетом предвиђено. Буџет се извршава од 1. јануара до 31. децембра текуће године а изузетно, до 31. јануара наредне године могу се извршавати расходи за финансирање неких од програма и дипломатских и конзуларних представништава(Stanojević & Mandić, 2021).

У случају када се буџет не усвоји до почетка године, на коју се односи, привремено финансирање делатности може се вршити до износа који одговара просечном месечном износу укупно утврђених средстава у буџету за претходну годину у реалном износу.

За извршавање буџета одговорна је влада која се стара да се распоредом прихода у току године обезбеди извршавање својих надлежности према њиховом значају и приоритету. Утврђена средства буџетом распоређују се тромесечним плановима.

Државни буџет се доноси у облику закона и објављује у службеном гласнику у коме се објављују законски прописи. У оквиру одобреног буџета, средства за

поједине буџетске кориснике чине одобрени предрачун расхода. Одобрени предрачун министарству за одбрану за планиране расходе одбране земље често се назива "буџет одбране" (Milanović, 2023).

По завршетку буџетске године саставља се завршни рачун буџета, чији предлог влада доставља парламенту на усвајање.

Стварање обавеза при извршењу буџета и однос рачунопологача и наредбодавца

Обавезе се могу стварати само до висине одобрених новчаних средстава према наменама за односну годину. По основу прихода и новчаних средстава из других извора, обавезе се могу стварати по наплати одговарајућег износа.

У изузетним случајевима, када то захтевају природа набавке, рада и услуге и интереси одбране, обавезе се могу створити и вишегодишњим уговором, при чему годишња обавеза за плаћање не може бити већа од средстава одобрених за одговарајућу намену односно расход (Majstorović et al, 2020).

Обавезе се стварају доношењем аката која повлаче расход као што су закључивање уговора о набавкама, радовима и услугама, доношењем аката о регулисању стања у служби професионалних припадника Војске и лица запослених у Министарству и друга акта. Оне се стварају начелно до краја буџетске године. У случају да

план није донет за следећу годину обавезе се могу стварати само до висине износа који одговара месечном износу укупно утврђених средстава планом одобрених за претходну годину.

Старешина јединице односно установе која је носилац извршења плана може стварати обавезе искључиво на терет средстава одобрених јединици односно установи за расходе које извршава према свом годишњем плану и годишњим плановима других јединица и установа за које је носилац извршења плана.

Када се обавеза ствара према годишњем плану друге јединице односно установе, носилац извршења плана је дужан да пре покретања набавке са јединицом односно установом за чије потребе набавља утврди приоритет и усагласи динамику набавке.

Обавезе на терет средстава одобрених финансијском органу може по праву претпостављеног, у улози непосредног извршиоца годишњег плана расхода, да ствара и за њих издаје наредбе за исплату и старешина ФО вишег степена који је та средства одобрио, о чему писмено обавештава старешину тог ФО(Knežević, 2022).

У извршавању годишњег плана потреба и расхода одбране, наредбодавци односно старешине организацијских јединица министарства за одбрану и других јединица и установа у систему одбране које су носиоци извршења годишњег плана овлашћени су да стварају обавезе за буџетом утврђене намене до висине

њима распоређених средстава. За исплате створених обавеза, наредбодавци издају наредбе за исплату на терет годишњег предрачуна средстава за расходе одбране по одговарајућим наменама и конкретним врстама расхода. Те наредбе, међутим, не могу да извршавају. То могу само рачунопологачи.

Рачунопологачи су лица која на основу наређења наредбодаваца обављају финансијске и рачуноводствене послове извршавања годишњих планова расхода и остваривања прихода, рукују новчаним средствима и стварима и обављају друге послове у вези са њиховим чувањем, употребом и располагањем (Knežević et al, 2021).

Функције наредбодавца и рачунопологача су неспојиве, нити наредбодавац може да врши исплате нити рачунопологач може да ствара обавезе. Рачунопологач може само да извршава примљене наредбе, и одговоран је само за извршење оних наредби које су издате у оквирима наменски одоберних и решењем министра распоређених средстава одговарајућем носиоцу извршења годишњег плана и по којима је, у исто време, обавеза за исплату створена у складу са законским и подзаконским прописима о материјалном и финансијском пословању.

За извршавање предрачуна средстава државног буџета за расходе одбране у целини за наредбодавца законом

је одређен министар за одбрану, али му је изричито прописана обавеза да одреди рачунопологача.

Да би рачунопологач при извршавању одговарајућег предрачуна буџетских средстава, могао ефективно да оствари своју пред законом непосредну одговорност да се буџетска средства за расходе одбране користе за утврђене намене и у складу са важећим прописима, неопходно је да за то поседује одговарајуће механизме. Стога, у управној надлежности тог старешине мора да буде основна институција финансијско-рачуноводствене службе која се код нас обично назива рачуноводствени центар (у даљем тексту: РЦ).

РЦ у најчешће пошто прими наредбу за исплату, која је издата од надлежног наредбодавца са свим прописаним елементима, прво проверава да ли су наведени услови испуњени и, ако јесу, евидентира насталу обавезу за коју, по пристизању средстава из државног буџета, издаје налог за исплату, ако то не врши сам корисник средстава у оквиру јединственог информационог система за рачуноводствено евидентирање.

Када издата наредба за исплату нема покриће у распоређеним до тада неутрошеним средствима или су у стварању обавезе прекршени важећи прописи о материјалном и финансијском пословању, рачунопологач је дужан да одбије извршење наредбе и да је, уз навођење разлога за одбијање извршења, врати

наредбодавцу ради отклањања недостака. Такву наредбу наредбодавац може да понови, у ком случају је рачунопологач прихвата на извршење, али извршену исплату евидентира посебно и целокупан предмет о насталом спору доставља на решавање надлежном органу. У оквиру РЦ води се и финансијско књиговодство за систем одбране у целини. За сваког носиоца извршења годишњег плана потреба и расхода одбране отвара се књиговодствена шифра по којој се евидентирају њему распоређена средства, све издате наредбе за исплату и све извршене исплате путем одговарајућих докумената платног промета које издају старшина РЦ односно рачуноводства и друга лица у том центру чији су потписи депоновани код одговарајућег носиоца платног промета. У РЦ централизовано се обрачунавају и исплаћују и лична примања, при чему се део тих послова извршава и посредством рачунопологача у јединицама и установама.

Закључак

Формирање и употреба новчаних средстава ради задовољавања друштвених потреба, па и потреба одбране, представља једно организационо решење, методу и поступак који се данас примењује у планирању и финансирању потреба. У овом раду је представљена правно-буџетско организационо решење финансирања одбране, којим се данас економски рационално располаже оскудним расположивим

средствима, са циљем на обједињавању и сублимацији постојеће регулативе на једном месту.

Прописи који регулишу ову материју су веома разнолики, од грађанско правне до јавно-правне области. Она се у свом садржају бави проблематиком и упоређивањем са осталим државама.

С обзиром на специфичност одбране као чистог јавног добра, које карактерише неривалност и неискључивост, она се мора финансирати из пореских прихода преко државног буџета. Из ових разлога и у Уставу финансирање одбране спада у надлежности државе у оквиру којих се утврђују државне политике, доношење и изшлагање закона, других прописа и општих аката обезбеђује искључиво преко одговарајућих државних органа, а средства за финансирање свих државних функција односно делатности, па тиме и одбране, у целини се обезбеђују у државном буџету.

Колико ће бити издвајања за одбрану из националног дохотка, зависи од више фактора. Неки од тих фактора су:

- Међународна - политичка ситуација, тј. међународни односи, из којих се може закључивати о постојању или непостојању мање или веће опасности од агресије.
- Какву политику води земља да ли агресивну или мирољубиву. Земље које воде агресивну политику, логично, морају издвајати више за

војне потребе од земаља које воде мирољубиву политику.

- Величина националног дохотка је такође, значајан фактор издвајања за потребе одбране. Ниво издвајања за те потребе директно зависи од висине националног дохотка земље. Ако је национални доходак мањи, мање су и могућности за подмиривање свих друштвених потреба па и потреба одбране.

Свакако, примена тих фактора довела је до промена оптерећења националног дохотка за издвајањима за потребе одбране. Али исто тако мора да постоји трајно утврђена политика оптерећења националног дохотка издвајањем за задовољавање потреба одбране. То зато јер је реч о веома озбиљном питању, које се никако не може препустити решавањима која зависе од конкретне ситуације.

Литература

1. Azofra, V., Rodríguez-Sanz, J.A., Velasco, P. (2020) The role of macroeconomic factors in the capital structure of European firms: How influential is bank debt?. *International Review of Economics & Finance*, 69, 494-514
2. Ćemalović, U. (2016) Usklađivanje pravnog sistema Srbije sa pravnim tekovinama Evropske unije - slučaj životne sredine. *Ekonomika poljoprivrede*, 63(3), 891-904

3. IISS (2021). The military balance, chapter: International comparisons of defence expenditure and military personnel
4. Ivanova, B., Ristić, S. (2020). Akumulacija i koncentracija kapitala. *Akcionarstvo*, 26(1), 26-34
5. Knežević, M., Nikolić, S., Neševski, A. (2021). Kontrola budžeta u funkciji civilne demokratske kontrole vojske u Republici Srbiji. *Vojno delo*, 73(3), 103-120
6. Knežević, M. (2022). Izdaci i rashodi za potrebe odbrane Republike Srbije sa posebnim osvrtom na vreme pandemije COVID-19. *Vojno delo*, 74(2), 95-112. <https://doi.org/10.5937/vojdelo2202095K>
7. Majstorović, A., Tasić, S., Jovićević, P. (2020). Usmerenja za modeliranje sistema interne budžetske revizije. *Akcionarstvo*, 26(1), 49-63
8. Milanović, N. (2023). Menadžment finansijske održivosti neprofitnih organizacija. *Održivi razvoj*, 5(1), 7-17. <https://doi.org/10.5937/OdrRaz2301007M>
9. Stanojević, P., Mandić, G. (2021). Organizaciono-upravljački aspekti logističkog odgovora na krizu izazvanu pandemijom kovid-19 u Srbiji. *Bezbednost, Beograd*, 63(3), 77-96
10. Trandafilović, S., Knežević, M. (2013). Finansiranje sistema odbrane i programsko budžetiranje. Beograd: Medija centar 'Odbrana'
11. Vukosavljević, D., Kaputo, J., Tešić, A., & Vukosavljević, D. (2021). Makroekonomsko okruženje i javni sektor - mesto i uloga. *Oditor*, 7(3), 37-50. <https://doi.org/10.5937/Oditor2103037V>

Stevo Škrbić, Bojan Obrić

BUDGETARY AND LEGAL ANALYSIS OF DEFENSE EXPENDITURE FINANCING

Abstract

The budget in a modern parliamentary state has a central place in the financial system and is a very important instrument in the distribution or redistribution of the social product. The state budget is a kind of annual income and expenditure plan of the state and its bodies. It is based on a series of principles, principles and functions of a fiscal, monetary, financial, economic, legal, political and social nature. It is characteristic that within the budget expenditures of the state, a very significant item, both in terms of its basis and the nature of the needs that are met, is defense expenditures.

Key words: budget law, financing, defense.

Datum prijema (Date received): 24.03.2024.

Datum prihvatanja (Date accepted): 11.5.2024.

Дејан Гојков³

КАРАКТЕРИСТИКЕ ОБЈЕКТА ПРАВА И ДРЖАВИНЕ

UDK: 347.251
347.23
347.131.4

Прегледни рад

Резиме

Објекти права представљају значајну ставку како за приватни тако и за јавни сектор. Посматрање односа у коме субјекти права ступају поводом објекта права изискује познавање врста и карактеристика објекта права који се могу срести у једном правном систему.

Успешност чинилаца правних односа зависи и од познавања термина државине иако се од ње ограђују конкретни стварно правни односи, али се она веома често среће као чинилац правних односа.

Кључне речи: *објекти права, државина, субјекти права.*

Увод

Правни односи могу се заснивати само између субјекта у праву, а поводом објекта у праву. Под објектом права може се подразумевати и оно што са становишта природних наука нема карактер објекта (нпр. права потраживања).

У правном смислу речи под објектом права подразумева се све оно што може бити предмет метаморфозе вредности (Weatherhill & Bernitz, 2007)

³ Angestellt, Lead Supply Chain, E.ON SE, Essen, Germany, dejan.gojkov@gmail.com

Да би један објекат права имао то својство он мора да испуни следеће услове: 1) да је објективно подобан за метаморфозу вредности, 2) да метаморфоза његове вредности буде правно допуштена и 3) да вредност објекта права буде таква да се може изразити у новцу. Сви услови морају бити испуњени.

Ствари – ствари су или производи људског рада или материјални делови природе који се могу потчинити људској власти. То су објекти који се могу присвајати и поводом којих се могу заснивати правни односи. Посебне врсте ствари за које важи посебан правни режим су делови људског тела (објект права може бити само онај део тела чије одвајање не угрожава живот и здравље људи - нпр. крв, коса), новац и хартије од вредности (у даљем тексту: ХОВ)(Pearson, 2017).

Људске радње (чинидбе) спадају у објекте грађанског права. Овде је реч заправо о људском раду који се изражава у различитим чињењима односно услугама. Да би добила статус објекта права људска радња мора испунити три услова: да је подобна за метаморфозу, да има своју вредност изражену у новцу и да је правно допуштена.

Права су најчешће облигациона права као што је нпр. право потраживања.

Објекти индустријске својине, ауторских и сродних права као посебна врста објеката права – објекти индустријске својине називају се производима људског ума а објекти ауторских и сродних права производима људског духа. Првима се бавило право индустријске својине а другима ауторско право мада се данас чешће за обе ствари употребљава заједнички назив интелектуална својина(Vogel & Vogel, 2020).

Лична добра подразумевају одређена својства физичког лица која су строго везана за саму личност човека, која

нису подобна за метаморфозу јер би се промет таквих добара противио моралном схватању друштва (нпр. углед, статус, част). У лична добра се убрајају: лична права (везана за физички интегритет и слободу човека) и лична имовинска права (права имовинске природе чије је вршење и трајање непосредно везано за личност човека). Лична права и лична имовинска права су непреносива и престају смрћу физичког лица. Сва ова добра могу постати објекат права у случају њихове повреде(Berrebi, 2005).

1. Објекти индустријске својине

Производи људског ума представљају иновације, нова интелектуална решења, вредности које се могу применити у привредној, занатској или другој делатности. То су нова решења која омогућавају привредни развој. Израз индустријска својина прихваћен је као израз који обухвата правну заштиту патената и иновација у националном и међународном праву. Према интезитету иновације имамо поделу на(Karanikić-Mirić, 2017):

а) Проналазак – то је нови изум, ново решење неког техничког проблема који се може применити у индустријској, занатској или другој делатности. Проналазак и његов проналазач се правно штите регистрацијом. Проналазачко право регулише ову област.

Лице које је творац проналаска назива се проналазач или изумитељ. Проналазач у односу на свој изум има лично (морално) право и имовинско право.

У зависности од нивоа инвентивности проналазак се може правно заштитити као патент или као мали патент.

б) Патент – се дефинише као право које се признаје за проналазак из било које области технике. Да би то право било признато проналазак мора да испуни три услова: 1) да је нов, 2) да има иновативни ниво и 3) да је индустријски применљив. Патент ужива заштиту на националном и међународном плану и та заштита је ограничена на 20 година. Предмет проналаска који се штити патентом може бити производ или поступак (патентом не може бити заштићен проналазак противан моралу друштва нпр. клонирање људи).

Надлежни управни орган води три врсте регистра: 1) регистар пријаве патента, 2) регистар патената у који се уносе подаци о признатом патенту и 3) регистар сертификата о додатној заштити.

Проналазач као носилац патента може путем уговора о лиценци уступити право на коришћење свог проналаска другом лицу. Уколико проналазач одбија лиценцу или тражи неоправдане услове или га сам не користи законодавац може увести принудну лиценцу.

Носилац патента може се одрећи свог патента. Даном смрти или престанком правног лица право на патент престаје да постоји осим ако је прешло на наследнике.

Мали патент – представља нови изум и проналазак али нижег инвентивног нивоа од патента. Назива се и мали проналазак и не може се односити на поступак. Носилац права на мали патент може поднети захтев за претварање пријаве малог патента у пријаву патента или модела.

Кноњ-хоњ не представља објекат индустријске својине али ипак ужива правну заштиту преко правила о нелојалној конкуренцији и пословној тајни. То је скуп техничких и технолошких сазнања и искустава које су стечене у пракси и могу се применити у производњи.

в) Жиг – то је знак за разликовање робе и услуга

који се још назива заштитни знак или марка. Жиг се региструје и тако ужива правну заштиту. Служи за обележавање робе и услуга па тако постоје робни и услужни жигови. Наш законодавац разликује индивидуални, колективни или жиг гаранције.

г) Дизајн – је објекат индустријске својине под којим се подразумева спољашњи изглед производа, тј. укупни визуелни утисак који производ оставља на информисаног потрошача или корисника. Да би био правно заштићен он мора бити нов и мора бити индивидуалне природе, тј. да има индивидуалног творца. Дизајн може бити тродимензионални (модел) или дводимензионални (узорак) изглед целог производа или његовог дела а одређени његовом визуелним карактеристикама, посебно линијама, контурама, бојама, обликом, текстуром и материјалима. Креатор дизајна назива се аутор или носилац права на дизајн.

д) Ознаке географског порекла – оне обухватају два појма: име порекла (назив земље или региона који означава да производ одатле потиче и да су квалитети производа условљени географском средином) и географску ознаку (то је ознака за идентификацију робе као робе која потиче са територије одређене земље и која указује на одређени квалитет и репутацију). Оба појма служе за ближу идентификацију природних, пољопривредних и индустријских производа.

ђ) Топографија и интегрисана кола – топографија подразумева на било који начин приказан тродимензионални распоред елемената од којих је најмање један активан и представља међувезу у интегрисаном колу. Интегрисано коло подразумева готов производ или међупроизвод у коме се остварује

одређена електронска функција и у коме су елементи интегрално формирани.

е) Право конкуренције – строго узевши не представља објекат права те му неће бити посвећена пажња.

2. Стварно право и врсте ствари

Ствари чине једну врсту објеката права које су предмет метаморфозе на тржишту. Посто ствари немају своју вољу оне се не могу саме размењивати. Њихову размену врше њихови чувари који се на тржишту морају признавати за власнике тих ствари (Honold, 2009).

На стварима се осим права својине могу успоставити и друга права као што су право залогe и право службености. Питања која су везана за утврђивање права које се могу имати на стварима изучава стварно право. Норме стварног права представљају стварно право у објективном смислу, а права која припадају једном лицу на основу норми објективног стварног права јесу субјективна стварна права.

Стварна права су апсолутна права јер делују према свима (erga omnes) а то значи да свако мора поштовати туђе стварно право. То су право својине, право залогe и право службености.

2.1. Појам ствари

Под стварима у правном смислу речи подразумевају се производи људског рада и делови природе који могу бити потчињени људској власти и на којима може бити успостављено право својине или неко друго стварно право. Да би један објекат имао природу ствари у праву морају бити испуњена два услова: 1) физички (да ствар

може бити подвргнута људској власти) и 2) правни (економски и друштвени, што значи да објекат има своју вредност изражену у новцу)(Anderson et al., 1987).

2.2. Врсте ствари

Телесне и бестелесне ствари – подела потиче из римског права и телесне су оне које се могу дотаћи, а бестелесне које се не могу дотаћи.

Ствари у промету и ствари ван промета – подела је извршена на основу тога да ли се право својине на одређеној ствари може прометати на тржишту или не. Ствари у промету деле се на(Schlechtriem & Butle, 2016): Покретне и непокретне ствари – покретне су оне које се могу премештати са једног места на друго а да се притом њихова суштина не оштети. Код неповратних то није случај. Пренос својине на покретној ствари врши се предајом и није потребна форма уговора док се пренос на непокретној ствари врши уписом у регистар и захтева се уговор.

Потрошне и непотрошне ствари – потрошне су оне чија се суштина губи једнократном употребом (нпр. хлеб, кафа, пиће) а непотрошне су оне чија се суштина не губи једнократном употребом (нпр. телефон, књига).

Индивидуалне и по роду одређене ствари – индивидуалне су оне ствари које су појединачне и тачно одређене (нпр. слика Монализа). По роду одређене или генерицне ствари су оне које су одређене по роду и врсти и по броју и количини (нпр. пшеница, сијалице, аутогуме)(Aubry, 2020).

Заменљиве и незаменљиве ствари – ако се приликом извршења обавезе уместо једне ствари може дати друга онда је заменљива а ако не може онда је незаменљива.

Дељиве и недељиве ствари – дељиве су оне чијом се

деобом не уништава њихова суштина а добијени део путем физичке деобе има сразмерну вредност према целини. Код недељивих је супротно.

Главне и споредне ствари – ова подела се врши код оних ствари код којих више ствари чине једну економску целину а тиме и правну и код којих је једна ствар економски главна (нпр. брава), а друга споредна (кључ).

2.3. Новац и хартије од вредности – посебне врсте ствари

Новац – новац је посебна врста ствари у праву и има значајну улогу у тржишној привреди па стога подлеже посебном правном режиму. Новац има бројне функције: мерило вредности, средство плаћања, средство тезаурације, обавља функцију оплодње итд. Новац има својство ствари у праву, он је ствар у промету, по роду одређена ствар, покретна, потрошна, заменљива и дељива ствар.

Хартије од вредности – ХОВ су писане исправе чији законити ималац може остварити оно субјективно право које је означено на хартији. Сама хартија (сам папир) нема неку вредност али вредност има право које је уписано у хартији. Пример ХОВ у нашем праву су: меница, чек, акција, обвезница итд.

Разликујемо право на хартију (право које њен ималац има и оно сто може бити право својине) и право из хартије (оно право које је уписано у хартију и оно је прометљиво и подобно за метаморфозу).

Према начину означавања имаоца хартије ХОВ се деле на: хартије на доносиоца (лутријски лоз), хартије на име (обвезница) и хартије по наредби. Хартије на доносиоца преносе се предајом, хартије на име цесијом

а хартије по наредби индосаментом.

3. Државина

Државина је самостални правни институт, није стварно право али се изучава у оквиру стварног права. Државина има велики значај за право, јер је претпоставка 1) да је држалац ствари власник док се не докаже супротно, 2) држалац ужива правну заштиту, 3) државина може да утиче на престанак својине.

Појам државине преузет је из римског права али је временом изграђена модерна, објективна концепција државине.

Државина се дефинише као фактичка власт, тј. као економска власт на ствари за разлику од права својине која се дефинише као правна власт на ствари. Да би се нешто подвело под појам државине нужно је да државина буде фактички однос физичког поседовања ствари и да поседовање значи истовремено економско искоришћавање саме ствари. Под државином се подразумева и она фактичка власт која се не врши на основу неког субјективног права (нпр. када купимо украдену ствар без знања).

У правној теорији прави се разлика између државине и детенције. Детенцију на ствари има лице које по основу радног или сличног односа врши фактичку власт на ствари за друго лице а дужно је да поступа по упуштвима овог другог лица (нпр. конобар, кућна помоћница итд.)

Државина има фактичку власт само на стварима које су у правном промету (ствари изван правног промета не могу бити државина нпр. јавна добра, природна богатства итд.)

Државина ужива правну заштиту и штити се посебном

посесорном тужбом. Овде је основно правило да држаоца ствари не сме нико да узнемирава у његовој државини осим власника те ствари.

Државина се губи: 1) када држалац престане да врши фактичку власт или 2) ако је привремено спречен да врши фактичку власт.

Врсте државина се могу посматрати према на следећи начин:

а) Законита и незаконита – законита је она државина која има правни основ. Тај основ мора бити исти онај који је потребан за стицање права својине. Незаконита је она до које се дошло без правног основа.

б) Савесна и несавесна – савесна је она код које држалац верује да је и власник ствари, а несавесна је она када држалац ствари зна да није власник.

в) Својинска и употребна – својинска је таква државина код које држалац ствари жели, односно има вољу да ствар држи као власник. Употребна је таква где држалац нема вољу да буде власник али ствар држи по неком правном основу.

Закључак

Сагледавање ствари као објеката права представља основу за ступање у правни однос између субјеката права. Приступ оваквог посматрања правних елемената датира још из римског приватног права, тако да се он задржао до данас, како у приватним тако и у јавном правним односима. Значај познавања ствари и државине у толико је већи, јер се примењује и на јавни сектор који је у домену транзиције изузетно значајан.

Класификација ствари као објеката права се претпоставља значајна из домена правних односа, јер се као субјекти права могу јавити како приватно-правни тако и јавно-правни чиниоци.

Несвакидашње појашњење и класификација објеката права у облику ствари се намеће као нужда, јер се стварање и унапређење правних норми мора континуирано надограђивати.

Литература

1. Anderson, R., Fox, I., Twomey, D.P. (1987) Business law. Cincinnati: UCC Comprehensive Volume
2. Aubry, H. (2020) Pratiques commerciales interdites. u: 'Droit de la consommation' (sous la direction de Dominique Fenouillet), Dalloz Action
3. Berrebi, J. (2005) Commentaire de la directive du 11 mai 2005 sur les pratiques commerciales déloyales. *RLDC*, 19
4. Karanić-Mirić, M. (2017) Zabрана nepoštene poslovne prakse. u: Ignjatović Đorđe [ur.] Kaznena reakcija u Srbiji, VII deo, Beograd
5. Pearson, G. (2017) Current issues for Consumer Protection Law in Australia. u: Lima Marques Claudia, Dan Wei [ur.] Consumer Law and Socioeconomic Development, Springer International Publishing
6. Schlechtriem, P., Butle, P. (2016) UN Law on International Sale: The UN Convention on International sales of goods. Heidelberg
7. Honnold, J. (2009) Uniform Law for International sales under 1980 united nation convention. Hague
8. Vogel, L., Vogel, J. (2020) French consumer law. LawLex/Bruylant
9. Weatherhill, S., Bernitz, U. (2007) The regulation of Unfair commercial Practices under EC Directive 2005/29: New rules and new techniques. Oregon, Oxford - Portland

Dejan Gojkov

CHARACTERISTICS OF OBJECTS OF LAW AND THE STATE

Abstract

Objects of law represent an important item for both the private and the public sector. Observing the relationship in which the subjects of law enter into the objects of law requires knowledge of the types and characteristics of the objects of law that can be encountered in one legal system. The success of the agents of legal relations also depends on the knowledge of the term state, even though concrete real legal relations are excluded from it, but it is very often encountered as an agent of legal relations.

Key words: objects of law, state, subjects of law.

Datum prijema (Date received): 11.02.2024.

Datum prihvatanja (Date accepted): 27.04.2024.

МАРКСИСТИЧКА ТЕОРИЈА ДРУШТВА

UDK: 314/316:141.82
316.26

Прегледни рад

Резиме

Основе марксистичке теорије друштва су поставили класици марксизма Карл Маркс (1818-1883) и Фридрих Енгелс (1820-1895). С обзиром на ширину питања којима су се бавили, њихово учење није строго правно, већ паралелно обухвата филозофску, економску и политичко револуционарну проблематику. Класици марксизма, нису развили један целовит социолошки систем, али њихова схватања о човеку, друштву и историјском развоју омогућавају увид у заокружену целину која чини теорију друштва.

Кључне речи: марксизам, друштвене теорије, држава.

Увод

Учење о друштву у делима класика марксизма означава се као историјски материјализам, чиме се истиче схватање историје које одлучујућу покретачку снагу свих важнијих историјских догађаја види у економском развоју, подели друштва на класе и класној борби. Материјалистичка концепција схватања друштва и објашњења историје формулисана је већ у првим заједничким радовима "Света породица и "Немачка

⁴ Професор emeritus, Универзитет за пословне студије, Јована Дућића 23а, Банја Лука, Босна и Херцеговина, е-mail: slavko.vuksa@gmail.com

идеологија". Друштво се мора посматрати кроз историјски развој, и свака следећа етапа тог развоја условљена је, претходним историјским процесом. Тако се сагледава повезаност целине људског стварања како у материјалној производњи, тако и у духовној сфери. Историјски типови друштва описани су као друштвено-економске формације. Њих одређује истоветна економска структура, односно начин производње, облик класне поделе, политичко-правна организација и духовна култура (Trautman, 1987).

Основна карактеристика марксистичке друштвене теорије је критички приступ анализе друштва. Критика је била усмерена како на саму стварност тако и на теоријску мисао садржану у филозофији, економији, праву, политици и другим областима. Она је имала за циљ не само да укаже на слабости одређених мишљења на теоријском плану, већ да се кроз критичко - полемичку расправу, развојем сопствених идеја реализује и њихова практична функција. Самим тим, ова теорија је тежила пробрајају друштва на новим основама, излазећи из оквира описивања и одржавања постојећег стања стварности.

1. Друштво и његове покретачке снаге

Теоријска и практично усмерена схватања, класици марксизма су изнели у бројним самосталним или заједничким делима. Било да се радило о критици Хегелове филозофије или "Критици политичке

економије", како гласи поднаслов Марксовог највећег дела "Капитал", она је обухватала елементе радикалне измене друштвене стварности путем револуционарног преображаја друштвених односа.

У "Немачкој идеологији" је записано да је револуција покретачка снага историје преко које се укида "садашње стање". Али је такође и објашњено када долази до револуционарног преображаја. Маркс је пре свега описивао капиталистичко класно друштво, али се промене односе и на сва друга класна друштва. У капитализму, класа капиталиста је власник капитала јер поседује фабрике, новац, и друга добра помоћу којих ствара профит и увећава своје богатство (Kradler, 1975). Између капиталиста и класе најамних радника се, на бази приватне својине коју имају капиталисти, успостављају производни односи на основама неједнакости (експлоатације) и одвија производни процес. Противуречност до које долази у друштву се односе на степен развоја производних снага (рад људи, средства за рад и предмети рада) које граде континуитет у људској историји и оног момента када производне снаге дођу у противуречност са односима производње, односно, односима својине (приватне) који су их одређивали. Тада производни односи постају кочница за даљи развој производних снага, што се разрешава успостављањем новог облика друштвених односа. Како каже Маркс, "тада наступа епоха социјалне револуције". Противуречност између степена развоја производних снага и

успостављених производних односа јавља се и као супротност двеју основних класа у свим класним друштвима, па и у капитализму између буржоазије и пролетаријата. Разлог је у различитом економском положају (једни поседују приватну својину, други само своју радну снагу) различитим интересима и друштвеном положају што доводи до класног сукоба. Тако је класна борба последица класних односа, и последица дубоких друштвено-економских противуречности којима је прожето класно друштво. Резултат класне борбе је "непосредна покретачка снага историје" која доводи до новог, бескласног друштва. О томе Маркс сажето каже: Оно ново што сам ја дао састоји се у томе што сам доказао (Marks & Engels, 1967):

- 1) да је постојање класа повезано само с одређеним историјским фазама развитка производње;
- 2) да класна борба неминовно води диктатури пролетаријата;
- 3) да та диктатура чини само прелаз ка укидању свих класа и ка бескласном друштву.

Тај нови облик друштва моћи ће да оствари своју хуманистичку компоненту укидањем приватне својине и на тој основи свих класа, као првој и суштинској промени друштва. Међутим, револуционарни преображај се не може реализовати само променом у економској сфери, он мора истовремено бити и политички и преображај у свим другим сферама

утицаја и стваралаштва.

Марксистичка теорија је грађена као револуционарно средство радничке класе, која ће своју еманципаторску функцију остварити у преображају друштва које ће вратити људско достојанство пролетаријату. Радничка класа то може да оствари, уколико освоји економску и политичку власт. Ослобађањем од облика друштвених односа који значе отуђење човека и његовог рада у свим компонентама, али и у области правно-политичке и идејне надградње, стварана је хуманистичка визија света, за коју је Маркс веровао да је, дубоко прожета остварењем суштинских људских потреба (Castillo, Bernal and Del Diaz, 2012). Марксистичка теорија полази од човека као "стварне индивидуе" чијом се стваралачком праксом мењају природа и свет, а тиме и он сам као биће праксе, путем нових знања и способности које стиче. Стога је суштинска поставка и вредносна основа Марксове мисли да се у центар ставља човек, као мерило свих ствари, и његова стваралачка делатност (пракса). Да би људи могли да живе, морају да задовоље своје основне потребе, морају да изграде средства за задовољење тих потреба, а затим се стварају и нове "и ово стварање нових потреба јесте први историјски чин". У познатом, али и посебно критикованом Марксовом делу "Предговор за Прилог критици политичке економије" стоји да "начин производње материјалног живота условљава процес социјалног, политичког и духовног живота уопште". На тај начин се тумачи да се одлучујући значај придаје

економским чиниоцима, начину производње.

2. Економски чиниоци

Међутим, материјална производња није изоловани сегмент у животу људи, јер "човјек, то је човјеков свијет, држава, друштво"(Kant, 2006).

Тиме је наглашено да је човек друштвено биће које се може разумети кроз друштвени карактер производне делатности, али у "свеукупности друштвених односа". Маркс каже да је друштво "укупност односа међу људима", односно да је друштво "производ узајамне делатности људи". Став о економској примарности посебно је образложен у Марксовом делу "Беда филозофије", али и у другим радовима, што је послужило за квалификацију да је ова теорија "економска интерпретација историје", "економски детерминизам", или "теорија економске еволуције", итд(Marks, 1974).

Како су те примедбе још за живота аутора биле изношене, Енгелс је у неколико наврата директно одговарао, између осталог, да су он и Маркс и сами делимично криви што се економској основи придаје већа важност него што јој припада, али" да није увек било времена, места и прилике да се у довољној мери узму у обзир и остали моменти који имају удела у узајамном дејству". Тиме се не доводи у питање да је "економско стање основица" како каже Енгелс, јер и "сила, тј. државна власт је такође економска снага"(Engels, 2004). Међутим, пошто су објашњења

њиховог учења често водила у крајности којима су се свођењем на економске чиниоце превиђали остали ставови, Енгелс је у Писму Ј. Блоху рекао и следеће: " на ток историјских борби врше свој утицај, и у многим случајевима претежно одређују њихов облик и разни моменти надградње – политички облици класне борбе и њени резултати - уставни који доноси победилач ка класа после добивене битке итд. - правни облици, а поготово одрази свих ових стварних борби у мозгу учесника, политичке, правне, филозофске теорије, верска схватања и њихов даљи развитак у систему догми"(Marks & Engels, 1964).

Марксистичка социологија је шира од историјског материјализма, јер обухвата и ставове садржане у другим мисаоним комплексима марксизма, а такође је дограђивана у делима бројних аутора, настављача ове теоријске мисли, мање или више доследно, све до данашњих дана. Она је данас незаобилазна и у најновијим социолошким интерпретацијама, што не значи и да постоји увек сагласност са њеним поставкама.

Закључак

Марксистичка теорија је не само обележила читав двадесети век својим теоријским утицајем, она је реализована у пракси многих земаља. Неоспорна је чињеница да је, до последње деценије XX, века једна трећина становника ове планете живела у друштвима

која су марксистичку теорију имала као званичну доктрину. Критички коментари су, самим тим, усмерени како на теоријске поставке тако и резултате примене у практичном друштвеном животу. Основна оспоравања односе се на то да историјски ток догађаја није потврдио оно што су класици марксизма предвиђали. Посебно

се истиче да класни сукоб није више релевантна снага друштвеног преображаја у савременом друштву, јер положај радничке класе није исти као у време стварања ове теорије. Поред тога што је сада на делу "нова радничка класа", све већи значај добија средња класа и други протагонисти на друштвеној сцени, као на пример, интелигенција, нови друштвени покрети, и други. Укидање приватне својине и успостављање државне, односно друштвене својине, показало је на примеру бивших социјалистичких земаља сву немогућност њене тржишне конкурентности, као услова савременог напретка. Успостављени систем државног и партијског апарата је у функционисању, такође, показао многе и то кључне слабости. А демократизација живота људи и политичка култура нису остварили задовољавајући ниво.

Литература

1. Castillo, B. and Del Diaz. (2012). The True History of the Conquest of New Spain. Indianapolis/Cambridge: Hackett Publishing Company.

2. Engels, F. (2004). *Origin of the Family, Private Property and the State*. Resistance Books: Chippendale NSW.
3. Kant, I. (2006). *Toward Perpetual Peace and Other Writings on Politics, Peace, and History*. Pauline Kleingeld (ed.), New Haven and London: Yale University Press.
4. Marks K., Engels, F. (1964). *Nemačka ideologija*, Beograd, str. 25.
5. Marks, K. (1973). *Prilog kritici Hegelove filofije prava*, Rani radovi, Zagreb, 1973, str. 90.
6. Engels, F. (1950). *Pismo K.Šmitu iz 1890*, Izabrana dela II, Beograd, str. 475.
7. Marks, K., Engels, F. (1967). *Izabrana dela II*, str. 442-443.
8. Krader, L. (1968). *Formation of the State*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
9. Krader, L. (1975). *The Asiatic Mode of Production: Sources, Development and Critique in the Writings of Karl Marx*. Assen: VanGorcum & Comp.
10. Trautman, T. (1987). *Lewis Morgan and the Invention of Kinship*, Berkley and Los Angeles: University of California Press.

Slavko Vukša

MARXIST THEORY OF SOCIETY

Summary

The foundations of the Marxist theory of society were laid by the classics of Marxism, Karl Marx (1818-1883) and Friedrich Engels (1820-1895). Considering the breadth of issues they dealt with, their teaching is not strictly legal, but simultaneously includes philosophical, economic and political revolutionary issues. The classics of Marxism did not develop a complete sociological system, but their understandings of man, society and historical development allow insight into the rounded whole that makes up the theory of society.

Key words: Marxism, social theories, state.

Datum prijema (Date received): 12.03.2024.

Datum prihvatanja (Date accepted): 04.05.2024.

UPUTSTVO AUTORIMA ZA PRIPREMU RUKOPISA

Dostavljeni naučni radovi, nakon uredničke procene, ulaze u proces recenziranja kompetentnih stručnjaka. Recenzentima nije poznat identitet autora, niti autori dobijaju podatke o recenzentima. Na osnovu recenzija redakcija donosi odluku o objavljivanju, korekciji ili odbijanju rada.

Časopis publikuje samo ranije neobjavljene naučne i stručne

radove iz domena javnog prava.

Časopis izlazi dva puta godišnje, rukopisi se dostavljaju elektronskom poštom tokom cele godine na adresu uredništva revijaprava@gmail.com.

Osnovne informacije o pismu i obimu rada

Pismo rukopisa na srpskom jeziku. Radovi mogu biti objavljeni na engleskom, ili nekom drugom stranom jeziku.

Dužina i font rukopisa članaka je do 30 000 slovnih mesta (sa belinama), ne računajući fus-note. Font je Cambria 12. Fusnote se unose veličinom slova Cambria 10 i služe za citiranje. Veličina stranice je A5 sa marginama 1,5 cm sa svih strana. Prored teksta je 1,25. Podnaslovi su malim slovima boldovani.

Struktura članka

Podaci o autoru stavljaju se na početku rada, pišu se

fontom koji se koristi za glavni tekst rada, Cambria 13. Obuhvataju ime i prezime autora. Nakon prezimena, u fus-noti se navodi afilijacija autora i podrazumeva ustanovu u kojoj je autor zaposlen kao i elektronska adresa autora. Ukoliko je rad nastao u okviru određenog projekta, potrebno je u fusnoti, navesti podatke o broju projekta, njegovom rukovodiocu i instituciji koja finansira projekat.

Naslov rada treba da što preciznije upućuje na sadržaj članka i da olakšava indeksiranje i pretraživanje teme. Naslov se piše centrirano, velikim slovima.

Apstrakt (rezime) mora da sadrži uvodna razmatranja o istraživanju, ranija zapažanja o problemu, primenjene metode, jasne i koncizne rezultate i mišljenje o uticajima i implikacijama otkrića. U apstraktu se nalaze samo najvažniji detalji koji su potrebni za razumevanje značaja članka. Obim apstrakta je od 150 do 200 reči, piše se na jeziku rada, srpskom i engleskom jeziku kurzivom.

Ključne reči ne treba da sadrže reči iz naslova rada već suštinske reči koje su izvučene iz sadržaja rada. Treba napisati do 10 ključnih reči. One se na početku rada navode uz apstrakt.

Na kraju članka dolazi Literatura (prilikom navođenja koristi se

APA (American Psychological Association) stil.

Na kraju teksta, u donjem desnom uglu, redakcija

hronološkim redom navodi datume prijema, odobrenja i eventualnih ispravki rada.

Tekstovi članaka imaju pasuse. Paragrafi ne mogu biti sastavljeni od jedne rečenice. Dodatni popratni materijali (fotografije, dokumenta, transkripti, tabele, grafikoni, crteži, sheme) poželjni su prilozi i objavljuju se uz prethodno dostavljene dozvole nadležnih institucija. Na primer: slika br. 1 i naziv, u fusnoti se navodi izvor slike, tabela br. 3 i naziv, ispod tabele se navodi izvor. Način citiranja

Prilikom navođenja koristi se APA (American Psychological Association) stil.

Citiranje se vrši unutar teksta sadrži prezime autora, godinu

objavljivanja rada, broj stranice sa koje je citat preuzet.

Lista referenci se navodi redosledom citiranja u radu po APA(American Psychological Association) stilu.

CIP - Каталогизација у
публикацији Народна
библиотека Србије, Београд

336.1/.5+657

REVIJA prava javnog sektora / glavni i odgovorni urednik
Nikola Krunić. -
2022, br. 2- . - Kragujevac : Institut za razvoj prava javnog
sektora, 2022-
(Beograd : Šprint). - 21 cm

Polugodišnje. - ISSN 2812-9776 = Revija prava javnog
sektora COBISS.SR-ID 66798089